

124

ΑΙ ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ

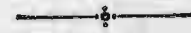

Ε ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ Π ΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

426

ΑΙ ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ

Α΄.

ι-
ης
ων
τιν

Ὁ Ἰσλαμισμὸς ἐν τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ ἀμέσως ἔσπευσε νὰ περιβάλῃ διὰ γενναίας αὐτοῦ προστασίας τὰς Ἱερὰς Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας καὶ τὰ λοιπὰ ἡμέτερα Προσκυνήματα καὶ καθιδρύματα. Καὶ πρῶτος ὁ Προφήτης τῶν Μουσουλμάνων διὰ τῆς γνωστῆς αὐτοῦ Διαθήκης περιφρουρήσας τὰ δίκαια τῆς ἐν τῷ Σινᾷ Ἱερᾷ Μονῆς τῶν Ἑλληνορθόξων μοναχῶν παρήγγειλεν εἰς τοὺς Μουσουλμάνους νὰ συνδράμωσι τοὺς χριστιανοὺς τοὺς ἐπιχειροῦντας τὴν οἰκοδομὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν Μονῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν.

Πιστεύομεν δ' ὅτι καὶ τὴν σήμερον οἱ Μουσουλμάνοι ἀναγινώσκοντες τὸ τριακοστὸν κεφάλαιον τοῦ Ἱεροῦ Κορανίου αὐτῶν τὸ (Ἐρροῦμ) ἐπιγραφόμενον καὶ διὰ τῶν λέξεων «ἐλίφ, λάμ, μίμ, Γουλουπάτιρ-ρούμου», ἀρχόμενον ἀναμφιβόλως θέλουσιν αἰσθανθῆ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἱερὰν συγκίνησιν, δι' ἣν ὁ Προφήτης αὐτῶν ἀγάπην ἔτρεφεν εἰς τοὺς βυζαντινοὺς Ἕλληνας.

Καὶ ὁ χαλίφης Ἐπου-Πεκίρ προπέμπων τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κατὰ τῆς Συρίας ἀποσταλέντος

στρατοῦ εἶπεν εἰς αὐτὸν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ
χριστιανικοῦ κλήρου τὰ ἐξῆς ὅτι «εἰς τὰ μέρη
ἐκεῖνα, εἰς ἃ θὰ μεταβῆτε θὰ ἀπαντήσητε ἀνθρώ-
ως περιορίσαντας ἑαυτοὺς ἐντὸς Μοναστηρίων
ἰεὺκτηρίων οἴκων, προσέχετε μὴ παρενοχλή-
τε αὐτοὺς, ἀλλ' ἀφήσατε αὐτοὺς εἰς τὴν διά-
γιν των . . . ».

Καὶ ὁ Ὁμάρ-ἐλ-Χατὰπ ὁ εἰρήνη κυριεύσας
τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ τῆς Διαθήκης αὐτοῦ, ἦν ἐνε-
χείρησε τῷ πατριάρχῃ Σωφρονίῳ, ἀνεγνώρισε
τὸ δικαίωμα τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἀγίας Πό-
λεως Ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἅτινα ἀνέκαθεν
εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀγιοτα-
φικῆς Ἀδελφότητος. Τὰ αὐτὰ λεκτέον καὶ περὶ
τῶν χαλιφῶν τοῦ Ὁσμάν καὶ τοῦ Ἀλῆ, οἵτινες
ἐξηκολούθησαν σεβόμενοι καὶ ὑπερασπιζόμενοι
τὰς χριστιανικὰς Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας.

Μετὰ παρέλευσιν ὁμως τῆς ἐποχῆς ταύτης
τούτων τῶν ἐνδόξων τεσσάρων πρώτων χαλιφῶν,
ἡ χαλιφία πολλάκις περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἀθαι-
ρέτων, οἵτινες παντελῶς τὴν ἀνεξιθρησκείαν μὴ
σεβόμενοι καὶ εἰς τὰ ἐδάφια τεσσαράκοντα
ἐπτὰ καὶ ὀκτὼ τοῦ πέμπτου κεφαλαίου τοῦ Ἱεροῦ
Κορανίου μὴ στοιχοῦντες, καθ' ἃ ἐδάφια ἢ μὲν
ἐπιβολὴ καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου
εἰς τοὺς χριστιανοὺς, ἢ δὲ ἐπιβολὴ καὶ ἐφαρ-
μογὴ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας
λογίζεται δικαιοσύνη παρὰ τῷ Ἰσλαμισμῷ,
ἔσπευσαν κατὰ καιροὺς νὰ μετατρέπωσι τὰς
Ἱερὰς Μονὰς καὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν κατακτη-

θεισῶν χωρῶν εἰς Μουσουλμανικὰ τεμένη καὶ
οὕτω δ' ἀνεφάνησαν ἐπὶ τὸν ὀρίζοντα μεταξὺ
τῶν Ἑλληνορθόδοξων καὶ Μουσουλμάνων περὶ
Ἐκκλησιῶν καὶ Μονῶν καὶ Ἱερῶν κτημάτων δι-
καστικοὶ ἀγῶνες ἐνώπιον τοῦ Σερὶ, κατὰ τὰς ἐξῆς
διαφόρους ἐκδόχας κανονιζόμενοι, ἤγουν

1ον. Ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν
δι' εἰρήνης κυριευθεισῶν χωρῶν νὰ μένωσιν
ὡς εἶχον ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ὑποταγέντων
δικαιούχων

2ον. Ὅτι αἱ Μοναὶ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῶν
διὰ πολέμου κυριευθεισῶν χωρῶν νὰ μετατρέ-
πωνται εἰς Μουσουλμανικὰ τεμένη

3ον. Ὅτι, ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν κατοίκων
χώρας τινὸς ἐξισλαμισθέντων, αἱ ἐν αὐτῇ Μοναὶ
καὶ Ἐκκλησίαι νὰ μετατρέπωνται εἰς τεμένη

4ον. Ὅτι ἐκ τῶν κατοίκων χώρας τινὸς τινῶν
μὲν ἐξισλαμισθέντων, τινῶν δ' αὐτῶν ἐπιμεινάν-
των ἐν τῷ χριστιανισμῷ, αἱ ἐν αὐτῇ Μοναὶ καὶ
Ἐκκλησίαι νὰ μένωσιν ὡς ἔχουσιν εἰς τοὺς χρι-
στιανοὺς

5ον. Ὅτι τῶν κατοίκων χώρας τινὸς συνι-
σταμένων ἐκ Μουσουλμάνων καὶ χριστιανῶν καὶ
μετὰ τὴν διάρρυσιν πολλῶν ἐτῶν, τῶν μὲν
Μουσουλμάνων ἀπαιτούντων τὴν μετατροπὴν
τῶν ἐν αὐτῇ Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν εἰς τεμένη
ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ χώρα των ἠλώθη διὰ πολέ-
μου, τῶν δὲ χριστιανῶν ἀπαιτούντων τὴν μὴ εἰς
τεμένη μετατροπὴν τούτων ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ
χώρα των ἠλώθη εἰρηρικῶς, ἐξ ἀμφοτέρων τού-

των τῶν διαδίκων νὰ θεωρῶνται ἐνώπιον τοῦ Σερὶ ὡς δικαιοῦχοι τῶν ἐπιδίκων ἐκεῖνοι οἱ ἀποδεικνύοντες τὴν οἰκείαν αὐτῶν ἐνστασιν ἢ δι' ἐπιζώντων μουσουλμάνων μαρτύρων ἢ διὰ τῆς Ἱστορίας

βον. Ὅτι χώρας τινος κυριευομένης ἐναλλάξ καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὅτε μὲν ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων μετατρεψάντων τὰς ἐν αὐτῇ Μονὰς καὶ Ἐκκλησίας εἰς τεμένη, ὅτε δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων (χαρπὶ) μετατρεψάντων τὰ τεμένη αὐθις εἰς Ἐκκλησίας, ἀναλόγως νὰ γίνηται καὶ περὶ τούτων ἐνώπιον τοῦ Σερὶ γνωμοδότησις.

Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἀπαντῶνται πολλὰ παραδείγματα τῶν εἰς τεμένη μετατραπεισῶν ἐκκλησιῶν καὶ Μονῶν δι' αὐθαιρεσίας διαφόρων αὐτοκρατόρων, οὓς παραστάσει τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ Σεῖχουσλαμάτου παρεμπόδιζεν ἐκδίδον ἐκάστοτε ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῶν ἐκκλησιῶν φετβάδες. Ἐκαστος ἐκ τῆς Ἱστορίας γνωρίζει τὸ πῶς ὁ Σουλτὰν Σελὶμ ὁ Β' μετέτρεψεν αὐθαιρέτως πολλὰς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Ἐκκλησίας εἰς τεμένη, ἔδωκε δὲ τότε μόνον τὴν ἄδειαν τοῖς χριστιανοῖς πρὸς οἰκοδομὴν Ἐκκλησιῶν, ὁπότε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔσπευσεν ἐνώπιον τοῦ Σερὶ διὰ ἐπιζώντων Μουσουλμάνων μαρτύρων νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ Κατακτητὴς εἶχεν ἀπονείμει τοῖς χριστιανοῖς τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας των καὶ ἀφήσει αὐτοῖς τοὺς ναοὺς των. Καὶ εἰς τὰ 1584 ὁ Σουλτάνος Μουράτ ὁ Γ' προφασιζόμενος τὴν αὐξήσιν τῶν

Μουσουλμάνων, διὰ τὴν προσευχὴν τῶν ὁποίων δὲν ἐπαρκούσι τὰ ἤδη εὕρισκόμενα τεμένη, διέταξε ὅπως οὗτοι κατάσχωσι τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας. Καὶ τότε πάλιν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προέλαβε καὶ διὰ τοῦ Σεῖχλισλαμάτου παρεμπόδισε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς βασιλικῆς ταύτης διαταγῆς, καὶ ὁ τότε Γάλλος πρεσβευτὴς M. de Lermigny ἠνδραγάθησε δι' ἐνόπλων ἀνδρῶν περιφρουρήσας τὰς πύλας τοῦ ἐν Γαλατᾷ καθολικοῦ ναοῦ, ὡς τοῦτο ἀναφέρεται ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ (A. de Lamartine) Α. Λαμαρτίνου.

Β'.

Τοιαῦτα λοιπὸν τὰ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ καὶ Εὐρωπαϊκῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν Ἑλληνορθόξων περὶ Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν λαβόντα χώραν ἤδη δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν περὶ Ἐκκλησιῶν καὶ ἱερῶν Μονῶν καὶ Νεκροταφείων μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθόξων καὶ Ἀρμενίων ἀναφυσισῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Νόμου (Σερὶ) διεξαχθεισῶν δικῶν.

Ἐπὶ τῶν Σελτσουκιδῶν Μουσουλμάνων Σουλτάνων ἔδραν τὸ Ἰκόνιον ἐχόντων ἤρξαντο οἱ ἐκ Περσῶν καταδιωκόμενοι Ἀρμένιοι καταφεύγοντες εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ συνοικιζόμενοι εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μουσουλμάνοι κατ' ἀρχὴν τοὺς μὴ Μουσουλμάνους θεωροῦσιν ὡς ὑπαγομένους ἄνευ διακρίσεως εἰς

μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τάξιν, παρέσχον εἰς τοὺς Ἀρμενίους τὰς Ἐκκλησίας τὰς ἐρήμους ἀφεθείσας παρὰ τῶν εἴτε φυγόντων εἴτε ἐξισλαμισθέντων εἴτε διὰ πολέμου σφαγέντων Ἑλληνορθόδοξων. Εἰς τὰς πόλεις δὲ τὰς κατοικουμένας ὑπὸ τῶν διασωθέντων Ἑλληνορθόδοξων ἐφρόντιζον νὰ τοποθετῶσι τοὺς πρόσφυγας Ἀρμενίους μεταξὺ αὐτῶν, ἐπιτρέποντες αὐτοῖς πολλάκις νὰ οἰκοδομῶσι τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν παραπλεύρως τῶν Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν ὡς καὶ τὰ Νεκροταφεῖα αὐτῶν νὰ ἔχωσι παραπλεύρως τῶν Ἑλληνικῶν Νεκροταφείων καὶ νὰ ἐπισκέπτονται δὲ καὶ οὗτοι τὰ κατὰ τόπους Ἱερὰ εἰς μνήμας τῶν ἁγίων καθιερωμένα. Καὶ ἐπειδὴ αἱ δύο αὗται μετ' ἀλλήλων συνοικίσασαι χριστιανικαὶ φυλαὶ διέφερον ἀπ' ἀλλήλων ὡς πρὸς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱεροτελεστίαν καὶ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ θέσμια, ἔνεκα τούτου λίαν ἐνωρὶς ἀνεπτύχθη μεταξὺ αὐτῶν τρομερὰ ἀντιζηλία ριπιζομένη ἐκάστοτε καὶ παρὰ τῶν τότε ἀρχόντων, ἧτις ἐπήνεγκε καὶ ἐγέννησεν ἔριδας καὶ διαμάχας περὶ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν, νεκροταφείων καὶ κατὰ τόπους Ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ νόμου (Σερὶ) διεκδικουμένας. Καίτοι δὲ οἱ Ἑλληνορθόδοξοι εἴτε διὰ Μουσουλμάνων μαρτύρων εἴτε διὰ μονίμων καὶ στερεῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν μνημείων καὶ ἐπιγραφῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν ἀπεδείκνυον ἐκάστοτε τὰ ἀναφαίρετα αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐπιδίκων δίκαια, τὸ Διβάνι Χουμαγιούν, δι

οὺς ἐγίνωσκε λόγους, πλαγίως καὶ τοὺς Ἀρμενίους ὑπεστήριζεν ἀπολυταρχικῶς. Παραδείγματα τοιούτων μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθόδοξων καὶ Ἀρμενίων δικῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους ἀπαντῶμεν ἐν Καισαρείᾳ, ἐν Ἀγκύρᾳ, ἐν Σεβαστεία καὶ ἐν Ἀμασεία, ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς ὁποίας μάλιστα φυλάττεται αὐτοκρατορικὸν Φιρμάνιον ἐντελλόμενον ὅπως τὸ ἐκείσε εὕρισκόμενον Ἀγίασμα τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐπισκέπτονται οἱ τε Ἑλληνορθόδοξοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι, διότι οἱ τελευταῖοι παρουσίασαν ἐντοπίους μουσουλμάνους μάρτυρας εἰπόντας ὅτι ἀνέκαθεν συχνάζουσι καὶ ρωμαῖοι καὶ Ἀρμένιοι εἰς τὸ ρηθὲν Ἀγίασμα, τὸ **Βάνκν** κοινῶς καλούμενον, ὅπερ δηλοῖ ἀρμενιστὶ Ἱερὰν Μοῆν. Καὶ ἐν Τοκατίῳ εὕρισκεται ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία σχεδὸν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ αὐλῇ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἑλληνορθόδοξων. Καὶ ἐν Ἀγκύρᾳ ὑπάρχει περικαλλεστάτη βυζαντινὴ Ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου ὑπὸ κατοχὴν Ἀρμενίων καὶ ἀκριβῶς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εὕρισκεται τὸ νεκροταφεῖον τῶν Ἑλληνορθόδοξων ἐξακολουθοῦν ἐν χρήσει ὃν παρ' αὐτοῖς καὶ σήμερον δι' ἀποφάσεως τοῦ Σερὶ, ἧτις ἐὰν ἐφαρμοσθῇ πιστῶς θέλει παρουσιάσει εἰς φῶς ἀρκετὸν ἔδαφος τούτου, λεληθότως πως σφετερισθὲν παρὰ τῶν Ἀρμενίων. Ὁ Γάλλος περιηγητὴς Τεξιέ, ποιούμενος λόγον περὶ τῆς ἀνωτέρω βυζαντινῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τῆς κατοχῆς ταύτης ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων, λέγει τὰ ἐξῆς εὐτράπελα

ὅτι «Μεθυσμένος τις Ἑλληνορθόδοξος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, ὡς ἔμαθεν, ἐπώλησεν ἀντὶ ἐνὸς πίθου οἴνου τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην εἰς τοὺς Ἀρμενίους». Ἄλλ' ὅμως καὶ παρὰ τοῖς Ἀγκυρανοῖς Ἀρμενίοις ἐπικρατεῖ περὶ τούτου ἡ ἐξῆς παράδοσις, καθ' ἣν «Ὅτε ὁ σουλτάνος Ἰκονίου Ἀλαετδὴν Σελτσουκίδης ἐκυρίευσεν τὴν Ἀγκυραν, ἀπεφάσισε νὰ οἰκοδομήσῃ ἐν αὐτῇ τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἤδη εὐρισκόμενον τέμενος, στερούμενος δὲ ἀρχιτεκτόνων καὶ ἐργατῶν, μετεπέμψατο τοιούτους ἀπὸ τοὺς ἄρτι κατὰ τὴν Σεβάστειαν συνοικισθέντας Ἀρμενίους, εἰς οὓς καὶ ἔδωκε τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ζητήσαντας διὰ προσευχῆν αὐτῶν». Καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς εἰς διάφορα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέρη μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθόδοξων καὶ Ἀρμενίων ἀνεφάνησαν ζητήματα παρεμφερῆ, ἅτινα ἐνώπιον τοῦ Σερὶ ἐκανονίσθησαν.

Γ'.

Ἡ Βουλγαρικὴ Ἡγεμονία καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία ἠνώθησαν οὐ πρὸ πολλοῦ καὶ ἀπετέλεσαν βασιλείον. Ἄλλ' οἱ εἰς τοῦτο προπαρασκευαζόμενοι Βούλγαροι ἀφήρσαν παρὰ τῶν Ἑλληνορθόδοξων Βάρνης, Ἀγχιάλου, Φιλιππουπόλεως τὰς ἐκκλησίας, τὰ σχολεῖα καὶ λοιπὰ προσοδοφόρα κτήματα αὐτῶν διὰ τοῦ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1906 πραξικοπήματος, μὴ φεισθέντες ἐκ τῶν προτέρων καὶ τῶν κατὰ τόπους μωαμεθανικῶν τεμενῶν, βακουφίων καὶ νεκροταφείων. Πρὸς βεβαίωσιν τούτου ὁ λογογράφος

Μεχμέτ Σααδὴ ἐφέντης, εἰς τῶν Ὀθωμανῶν εἰς Βουλγαρίαν περιοδευτῶν, διὰ τῆς κατὰ τὴν δεκάτην Ὀκτωβρίου τοῦ ἐ. ἔ. εἰς τὴν ἐφημερίδα «Σαδαΐ-μιλέτ» ἀποσταλείσης ἐκ Φιλιππουπόλεως διατριβῆς του, ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς ὅτι «Ἀπέναντι τοῦ στρατῶνος ὑπάρχει ὁ περίφημος κῆπος ὁ τῆς ἐκθέσεως, ὅστις ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τυγχάνει πενταπλάσιος τοῦ παρ' ἡμῖν κήπου τοῦ Ταξιμίου, κεῖται δὲ ἐπὶ νεκροταφείου περισκέποντος τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ σώματα τῶν ταιλαιπῶρων (Μουσουλμάνων) ἡμετέρων προγόνων. Ἐνταῦθα τὰς ἐσπέρας ἐν μουσικῇ συναυλίᾳ διασκεδάζουσι» καὶ ὅτι κατὰ συγκυρίαν ἠρωτήσαμεν νὰ μάθωμεν περὶ μεγάλου τινὸς κτιρίου, ὅπερ ἀπηντήσαμεν, μᾶς εἶπον, ὅτι «ὠνομάζετο τοῦτο, τὸ 1906 αὐγούστου 2, διότι ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνορθόδοξους (ροῦμ) οἱ Βούλγαροι βία ἤρπασαν τοῦτο». Ταῦτα λοιπὸν μετὰ λύπης ἀναφέρει περὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ γενομένων.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους εἰς τοὺς νομοὺς Μοναστηρίου, Θεσσαλονίκης καὶ Ἀδριανουπόλεως ἐκκλησίαι τινὲς μεταξὺ τῶν Ἑλληνορθόδοξων καὶ τῶν Βουλγάρων διαφιλονεικούμεναι, αἵτινες μέσον τῆς Βουλῆς πρόκειται νὰ κανονισθῶσι δι' εἰδικοῦ περὶ τούτου νομοσχεδίου. Εἰς τοῦτο μὲν δὲν ἀντιλέγομεν. Ἀλλὰ καλὸν καὶ λυσιτελὲς θεωροῦμεν ὅπως ἡ Βουλὴ εὐδοκοῦσα παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον δυνάμενον καὶ δικαιοῦ-

μενον να ἀποφανθῆ περὶ τῶν γνησίων δικαιού-
χων τῶν διαφιλονεικουμένων ἐκκλησιῶν, δι' οὓς
ἐξηγούμεθα κατωτέρω λόγους.

Αἱ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ εὐρί-
σκόμεναι Ἐκκλησίαι καὶ ἱεραὶ Μοναὶ δέον να
ἔχωσι τοὺς τίτλους αὐτῶν τοὺς καθοριζομένους
δι' ἐπὶ τούτῳ αὐτοκρατορικῶν φερμανίων, ἐκδι-
δομένων ἐκάστοτε ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παρὰ τοῦ
Σεῖχ-οὐλ-ἰσλαμάτου ὑπαγορευομένων φετβάδων,
ἄνευ τῶν ὁποίων τὰ φερμάνια δὲν δύνανται να
ἐκδοθῶσι περὶ ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν προκειμέ-
νου. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἀναφέρομεν τὰ
ἐξῆς ὅτι ὁ σουλτὰν Σελήμ ὁ Α', ὁ ἐπικαλούμε-
νος Ὡραῖος (Γιαβούζ) ὁ καὶ κτήτωρ τῆς ἐν Ἀ-
γίῳ Ὁρει ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ξηροποτάμου, ἐν ᾗ
εὕρισκονται τὰ ἱερά λείψανα τῶν μεγάλων Τεσ-
σαράκοντα μαρτύρων τῶν προστατῶν τοῦ Ἄλ-
᾽Οσμὰν, οἵτινες ἐμφανισθέντες κατ' ὄναρ εἰς αὐ-
τὸν ἐζήτησαν τὴν βασιλικὴν του συνδρομὴν
διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς πυρποληθείσης μονῆς
των. Εἶνε μὲν οὗτος ὁ μονάρχης πρόθυμος ἰδίους
ἀναλώμασι να ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν
Ἀγίων, οὐδὲν ἤττον ὅμως ἐν τῇ συνελεύσει Ρι-
δζάλι Δεβλὲτ ζητεῖ πανηγυρικῶς καὶ λαμβάνει
παρὰ τοῦ Σεῖχ-οὐλ ἰσλάμου τὸν νενομισμένον
ἐπὶ τούτῳ φετβὰν τὸν ἐξῆς· (Ἰντζιλ σερίφ ὁκουν-
δουγού γερ ἔκερ ὃ γερ μαχρούκι πιννὰρ βε για
χαράπ ὀλούρσα ταμίρ ὀλοννά). Τὸ μέρος, ἐν ᾧ
ἀναγινώσκειται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, εἶν πυρ-
ποληθῆ ἢ καὶ χαλάσῃ δέον να ἐπισκευασθῆ, ὡς

τοῦτο αὐτολεξεὶ ἀναφέρεται ἐν τῷ χάτδι σερίφ
τῷ φυλαττομένῳ ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ καὶ ἔτησίως
κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν μεγάλων Τεσσαράκοντα
Μαρτύρων ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐπ' ἐκκλη-
σίας ἀναγινωσκομένῳ. Ἦδη δὲ ἄς ἴδωμεν πό-
τερον, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἢ ἡ Βουλ-
γαρικὴ Ἐξαρχία κέκτηται τοὺς αὐθεντικούς δι-
καιοδοσίας τίτλους ἐπὶ τῶν διαφιλονεικουμένων
τούτων ἐκκλησιῶν καὶ λοιπῶν; Βεβαίως τὸ Οἰ-
κουμενικὸν Πατριαρχεῖον, δυνάμει τῶν ἐπὶ τούτῳ
αὐτοκρατορικῶν φερμανίων ἐπὶ τῇ βάσει φετβά-
δων ἐκδοθέντων, κατέχει τὰς ἐν λόγῳ ἐκκλησίας
ὡς ἑλληνορθοδόξους ἐκκλησίας, αἵτινες ἐνεκαι-
νίσθησαν ὑπὸ ἑλληνορθοδόξων μητροπολιτῶν
καὶ ἐπισκόπων· ἐν ταύταις αἱ θεῖαι λειτουργίαι
καὶ αἱ λοιπαὶ ἀκολουθίαι καὶ θρησκευτικαὶ τε-
λεταὶ εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐτελέσθησαν, καὶ
τὰ ἐν αὐταῖς ἐν χρήσει ἱερά βιβλία ἑλληνιστὶ
γεγραμμένα τυγχάνουσιν· αἱ εἰκόνες καὶ τὰ ἱερά
σκεύη ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς φέρουσιν· εἰς τοὺς
προνάους αὐτῶν ἀναπαύονται τὰ ὀστᾶ τῶν ὀρ-
θοδόξων ἱερέων καὶ ἐν τοῖς νεκροταφείοις εὐρί-
σκονται τὰ ὀστᾶ τῶν χριστιανῶν ἐκείνων, οἵτι-
νες μέχρι τελευταίας αὐτῶν ἀναπνοῆς ἐνέμενον
πιστὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τέκνα.

Αἱ δὲ διαφιλονεικούμεναι σχολαί, ἢ διὰ φερ-
μανίων ἢ διὰ κυβερνητικῶν ἀδειῶν οὔσαι ὑπὸ
τὴν ἐγγύησιν τῶν κατὰ τόπους ἀρχιερέων, εἰσὶ
προωρισμέναι πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἑλληνι-
κῶν γραμμάτων.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Βουλγαρική Ἐξαρχία δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ κοινὸν διὰ φερμανίου καὶ παρομοίων κυβερνητικῶν ἐγγράφων τὴν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω Ἐκκλησιῶν ἐλαχίστην δικαιοδοσίαν, ἣν μόνον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνέκαθεν, ὡς εἴπομεν, κέκτηται, διὰ τοῦτο, ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Νόμου ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, καὶ ἀποδιδομένων τῶν διαφιλονεικουμένων Ἐκκλησιῶν, νεκροταφείων, σχολῶν, καὶ λοιπῶν τῷ Οἰκουμἐνικῷ Πατριαρχείῳ, ὡς τῷ μόνῳ δικαιούχῳ τῷ φυσικῷ, ἢ αὐτοκρατορικῇ καὶ συνταγματικῇ ἡμῶν Κυβέρνησις πιστεύομεν ὅτι θέλει συμβουλεύσει τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν νὰ παραιτηθῇ πλέον τῆς τοιαύτης ἀδίκου αὐτῆς ἀπαιτήσεως, καὶ θέλει ἐπιτρέψῃ αὐτῇ τὴν διὰ νομίμου ὁδοῦ οἰκοδομὴν ἰδικῶν τῆς Ἐκκλησιῶν, βουλγαρικῶν τίτλους φερουσῶν.

Ἐν τέλει δὲ ὑπομιμνήσκομεν καὶ τὸ ἐξῆς· ὅτι ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ρωσσίᾳ, καὶ ἐν Σκωτίᾳ οἱ ὄπαδοὶ τῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν ἀπεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων δογματικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς, ἀλλ' ὅμως αἱ Ἐκκλησίαι διετηρήθησαν ὑπὸ τὴν κατοχὴν ἐκείνων, οἵτινες ἐνέμενον πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια. Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν, συνωδὰ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ τούτῳ παραδείγματι, αἱ διαφιλονεικόμεναι Ἐκκλησίαι δέον νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸ Οἰκουμἐνικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἐν Φαναρίῳ 1909 νοεμβρίου 12.

† ὁ Ἀγκύρας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

 SISMAMIGLIO
MIGLIARDI